

ВИСНОВКИ:

На основі трирічних досліджень можна зробити висновок, що відбір за питомою масою малоефективний, так як між продуктивністю сої і питомою масою насіння не виявлено чіткої закономірності.

ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кизилова Е.Г. Разнокачественность семян и ее агрономическое значение .- К.: Урожай, 1974.- 216 с.
2. Кононов А.С. Свойства семян люпина желтого в зависимости от их относительной плотности // Селекция и семеноводство .- 1990.- № 5.- С. 52.54.
3. Чехов И.К. Влияние крупности и плотности семян сои на их посевные качества и урожайность // Сиб. вестник с.-х. науки.- 1979.- № 6.- С. 69-72.
4. Ижик Н.К. Полевая всхожесть семян.- К.: Урожай, 1976.- 200 с.
5. Стряпкова Л.В. Плотность семян огурца, их посевные и урожайные свойства // Доклады ВАСХНИЛ.- 1991.- № 3.- С. 30-35.
6. Макрушин Н.М. Основы гетероспермии.- М.: Агропромиздат, 1989.- 287с.-

УДК 631.02:635.64 і 631,6 (833)

ВПЛИВ СТРОКІВ ВНЕСЕННЯ АЗОТНОГО ДОБРИВА НА ВРОЖАЙ І ЯКІСТЬ ПЛОДІВ БЕЗРОЗСАДНОГО ТОМАТА

І.Д.ФІЛІП'ЄВ – д.с.-г., професор Херсонський ДАУ,
Г.Ф.КІВЕР – зав. лабораторією овочівництва,
І.М.СТЕПАНОВА – аспірант, Інститут землеробства
південного регіону УААН

Встановлено, що оптимальною нормою азотного добрива при вирощуванні безрозсадного томата є 120 кг азоту на кожний гектар при внесенні його під основний обробіток ґрунту (1).

Дія ж азотного добрива на врожай і якість сільськогосподарських культур залежить від строків його внесення (2,3).

У зв'язку з тим, що це питання, при вирощуванні безрозсадного томата в умовах зрошення півдня України всебічно ще не вивчалось, був закладений польовий дослід в Інституті землеробства південного регіону УААН. Ґрунт темно – каштановий слабосолонцюватий. В орному шарі містилось гумусу 2,2%, рухомого фосфору (за Мачигінім) – 8,6 мг і обмінного калію 42,0 мг/100 г ґрунту. Агро-

техніка в дослідгах загальноприйнята для безрозсадного томата при вирощуванні в умовах півдня України.

Поливали дощувальною машиною ДДА – 100 МА. Вологість ґрунту в шарі 0 – 50 см підтримували на рівні 70 – 80% НВ.

Азотне добриво – аміачну селітру вносили врозкид під зяблеву оранку, при сівбі локально на 1 – 2 см глибше заробки насіння і при підживленні в зону розгалуження кореневої системи на глибини 8 – 10 см.

Перше підживлення проводили в фазу 5 – 6 і друге – 8 – 10 справжніх листків (до плодоутворення). Дію азотного добрива вивчали на фоні $P_{60}K_{60}$ внесених врозкид восени під зяблеву оранку.

Томат сорту Новичок висівали широкорядним способом з міжряддями 70 см.

При проведенні біохімічних аналізів використовували загальноприйняті методи: цукор визначали за Бертраном, вітамін С – за Муррі і вміст сухих речовин – висушуванням наважки.

Дослідження показали, що внесення азотного добрива нормою N_{120} дрібно – при посіві і в підживлення в фазу 5-6 дійсних листків, а також при сівбі і в два підживлення щорічно забезпечувало одержання практично такого рівня врожаю товарних плодів, як і при застосуванні добрив одноразово під зяблеву оранку (табл. 1). Витрати енергії на 1ц плодів томата становили відповідно 213,211 і 221 МДж.

Результати біохімічних аналізів свідчать, що в середньому за два роки досліджень строки внесення азотного добрива не вплинули на вміст в плодах томата сухої речовини, цукру і вітаміну С.

Дослідження 2000 року показали, що при зберіганні плодів якість їх змінюється (табл. 3). Так, вміст сухої речовини зменшився в перші 10 днів зберігання у неудобреного томата на 19,6, а удобреного на 9,1 відсоткових відсотка. Це, можливо, пов'язано з тим, що при зберіганні плодів втрати сухої речовини можуть відбуватись за рахунок дихання та зменшення цукристості, яка входить в склад сухої речовини (4,5). Вміст цукру у плодах удобреного томата в перші 10 днів зберігання зменшився на 7,4 в наступні 10 днів – на 28,0, всього за 20 днів на 33,3 відсоткових відсотків, а в удобреного відповідно: 9,7; 35,7 і 41,9 відсоткових відсотків.

Таким чином, у плодах удобреного томату при їх зберіганні більшою мірою, ніж у неудобреного, зменшувався вміст сухих речовин і цукру.

Таблиця 1 – Вплив строків внесення азотного добрива на врожай товарних плодів томата (середнє за 1999-2000 рр.)

Варіант	строки внесення азоту				Урожай, ц/га			Прибавка	
	під зяблеву оранку	при сівбі	в підживлення		1999 р.	2000 р.	середнє	ц/га	%
			перше	друге					
Без добрив	0	0	0	0	319	244	282	-	-
N ₁₂₀	120	0	0	0	407	293	350	68	24,1
N ₁₂₀	0	30	90	0	419	323	371	89	31,6
N ₁₂₀	0	30	45	45	431	319	375	93	33,0
NIP _{0,5} ц/га					25	18			

Таблиця 2 – Якість плодів томата залежно від строків внесення азотного добрива (середнє за 1999-2000 рр.)

Варіант	строки внесення азоту				Урожай, ц/га		Вітаміну С м ² , %
	під зяблеву оранку	при сівбі	в підживлення		сухих речовин	цукрів	
			перше	друге			
Без добрив	0	0	0	0	6,0	3,2	14,1
N ₁₂₀	120	0	0	0	6,5	3,2	13,3
N ₁₂₀	0	30	90	0	6,4	3,2	13,6
N ₁₂₀	0	30	45	45	6,6	3,7	14,2
					0,6-0,8	0,1-0,3	0,9-1,8

Вміст в плодах, %

Вітаміну С

Таблиця 3 – Якість плодів томата залежно від строків їх зберігання (2000 р.)

Варіант	Вміст в плодах, %					
	сухих речовин			цукрів		
	в день збору	через 10 днів після збирання	через 20 днів після збирання	в день збору	через 10 днів після збирання	через 20 днів після збирання
Без добрив	5,1	4,1	4,1	2,7	2,5	1,8
N ₁₂₀ P ₆₀ K ₆₀	5,5	5,0	5,0	3,1	2,8	1,8

ВИСНОВОК

Строки сівби азотного добрива суттєво не впливають як на врожай, так і на якість товарних плодів безрозсадного томата сорту Новичок при вирощуванні його в умовах зрошення.

Зберігання плодів томата навіть протягом 10 днів призводить до зменшення у них сухих речовин і цукрів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Філіп'єв І.Д., Артюшок О.А. Продуктивність безрозсадних помідорів в залежності від доз азотного добрива // Таврійський науковий вісник. Випуск 8, Херсон – 1998. с. 31-34.
2. Дегодюк Е.Г., Никифорова Л.І., Гамалей В.І. Формування якості продукції в інтенсивному землеробстві // Вирощування екологічно чистої продукції рослинництва. Київ "Урожай". 1992. с. 140-149.
3. Філіп'єв І.Д. Система удобрення кормових культур // "Кормовиробництво на зрошуваних землях" Київ, "Урожай" 1978. с. 37-47.
4. Жученко А.А., Андрющенко В.К., Медведєв В.В. Влияние различных режимов минерального питания на качество плодов томатов // "Орошаемое земледелие и овощеводство". Тезисы докладов, Кишинев. 1972, с. 165-184.
5. Поліщук С.Ф. Якість овочів залежно від строків і технологій збирання, первинної заробки врожаю. // Поліпшення якості овочів і картоплі. Київ, "Урожай", 1990, с. 243-245.

УДК: 633.12:631.51:631.67

**ІСТОРІЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ
ГРЕЧКИ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ**

**О.В.АВЕРЧЕВ – к.с.-г.н., доцент,
Ю.С.НАРОХА – пошукувач,
Д.В.КОЛЕСНИК – студент, Херсонський ДАУ**

Сучасний ареал вирощування гречки розташовується від північного полярного круга до Австралії та Південної Америки. При цьому зони вирощування гречки в багатьох країнах формувалися не стільки за біологічними особливостями культури, скільки за історично складеними умовами, пов'язаними з комплексом факторів, в тому числі рівнем розвитку сільського господарства та агротехніки, соціально-економічним рівнем розвитку країн-виробників.

Таке розповсюдження культури свідчить, з одного боку, про її цінність, з іншого – про її надзвичайну здатність пристосовуватись до умов вирощування.

Гречка – надзвичайно цінна сільськогосподарська культура, яка має велике народногосподарське значення. По-перше, як круп'яна культура, крупа гречки відноситься до дієтичних продуктів харчування, вона містить 12-18 % білків, 3-4 % жирів, має великий вміст крохмалю. Усі ці складові легко засвоюються організмом людини. Жири, які входять до складу зерна гречки, стійкі до окислен-